

**Na iVoladusidusi ni Veivuke Vakailavo -
Bisinisi ni veisokoyaki (SEA) me baleta na waqa
lalai, idini kei na kena gacagaca
“Veivuke vakailavo me baleta na SEA”**

Tabacakacaka ni Lavo

Vakavoui e na i ka 10 ni Maji 2022

iDusidusi Ni Cakacakataki Na Veivuke Vakailavo Ni Bisinisi Ni Veisokoyaki
Ena Waqa Lalai, Idini Kei Na Kena Gacagaca

1.0 iVakamacala taumada

- 1.1 Na pepa oqo e vakamatatataka na iDusidusi ni kena cakacakataki na veivuke vaka-i-lavo ena kena voli na waqa lalai, idini kei na kena gacagaca – e dua na ituvatuva vou ni Matanitu ena yabaki vou vakailavo qo ni 2021-2022.
- 1.2 Ena ituvatuva ni vakayagataki ilavo ni Matanitu ena yabaki vakailavo qo 2021-2022, sa vakarautaka na Matanitu e \$500,000 me vukea na voli taucoko ni iyaya ni waqa lalai e Viti me baleti ira na lewenivanua era bula ena veiyanyanu.
- 1.3 E na vuku ni sivia ni i sau e dau lavaki taumada, e levu vei ira na lewenivanua ena veiyanyanu era sega ni rawa ni ra volia na waqa kei na idini, ka vaka vuna me ra tamusuki tani mai na gagadre ni cicivaki bisinisi.
- 1.4 Me vukea na nodra vakayagataka vakavinaka na veiqaravi oqo kei na nodra yaco vakavinaka ki na makete na lewenivanua ena veiyanyanu kei na veiyatuyanyanu era veivolekati kaya, e tokona na Matanitu na veivuke vakailavo me baleta na i sau ni kena voli na waqa lalai kei na kena idini, ka oka kina na i yaya ni veivueti ena gauna ni leqa e wai.
- 1.5 Na i tuvatuva oqo e salavata kei na sasaga makawa ni Matanitu me cicivaka edua na I vakarau ni cicivaki bisinisi ena veiyanyanu ka vakabulabulataka e dua na draki e taqomaki vakavinaka ka raici ira kece na lewenivanua ena nodra veisokoyaki kei na cicivaki bisinisi ena veiyanyanu. Na i tuvatuva oqo ena sega wale ga ni vakavinakataka na veisokoyaki ena veiyanyanu, ena vakavure ilavo tale ga vei ira na lewenivanua.
- 1.6 Na ituvatuva oqo ena vukei ira taumada e 50 na lewenivanua gugumatua ena veiyanyanu. O ira era digitaki era na ciqoma na veivuke vakailavo ka yacova sara e \$10,000 me voli kina na i yaya taucoko me cicivaki kina na waqa.

1.7 Na veisau ni i tuvatuva ni kena veiwaseyaki na 50 na waqa ki na vei yanuyanu ka na vakalutumi na kena i sau sa toka oqori e ra:

- Yasana o Kadavu (Nabukelevu, Naceva, Nakasaleka, Dravuni, Bulia kei Ono): 2;
- Yatu Mamanuca kei na Yatu Yasawa (Yasawa, Nacula, Naviti, Waya, Viwa, Yaro, Solevu): 4;
- Yanuyanu o Beqa: 2;
- Yanuyanu o Yanuca: 1;
- Yanuyanu o Serua: 1;
- Yanuyanu o Vatulele: 2;
- Yanuyanu o Malake: 1;
- Yanuyanu o Rotuma: 1;
- Yasana o Lomaiviti (Gau, Batiki, Koro, Nairai, Motoriki, Makogai): 6;
- Yatu Lau (Cicia, Kabara, Lakeba, Lomaloma, Matuku, Moala, Moce, Mualevu, Nayau, Namuka-i-Lau, Oneata, Ono-i-Lau, Totoya, Fulaga, Tuvuca, Komo, Vatoa, Vanuavatu, Vanua Balavu, Ogea): 20;
- Yasana o Cakaudrove (Taveuni, Rabi, Kioa, Cikobia): 6;
- Yasana o Macuata (Kia, Mali, Kavewa): 3; kei na
- Yasana o Bua (Yadua): 1.

Me yacova na i ka 10 ni Maji 2022, e sa mai ciqomi rawa ka vakadonui e ono (6) na i vola kerekere, ka sa vo tiko e 44 na lewe ni vanua me ra na vukei e na veivuke vakailavo oqo. Na matailalai ni i tuvatuva ni veiyanyanu sa kabi tiko yani qori ena **iKuri 1**.

1.8 Ni sa vakauqeti na lewenivanua ni vakaitikotiko ena veiyanyanu mo ni kerea na veivuke oqo. Taumada, ena dikevi e liu na nomuni kerekere lewe ni vanua vakayadua. Na I soqosoqo cokovata kei na veisoqosoqo tale eso, era rawa tale ga ni kerea na veivuke qo.

2.0 Veika e gadrevi

2.1 Ena soli na veivuke kevaka e vakarautaki mai na veika qo

Ulutaga	Veika e gadrevi
Me rawa ni qai kerea na veivuke e dua na lewenivanua	<ul style="list-style-type: none">• Ena dikevi eliu na nodra kerekere na lewenivanua era vakaitikotiko mai na veiyanyanu. Me na vakarautaka kece o koya e kerekere na veika e gadrevi ka sa vakamacalataki ena fomu ni kerekere;• E yalani ga na levu ni i lavo e rawa ni soli vei ira na vakaitikotiko ena veiyanyanu ena \$10,000 vua e dua e kerea na veivuke vakailavo oqo.
Na voli ni waqa lalai, idini kei na iyaya ni veivueti.	<ul style="list-style-type: none">• Na waqa lalai kei na idini ena rawa ni voli ga ena veivanua e vakadonuya na matanitu me voli mai kina. Na veikabani qori sa tiko ena iKuri 2.• Kevaka sa sega ni rawa ni voli mai na veikabani e vakadonuya na matanitu, sa rawa vua e kerekere me vaqara e 3 na dokete ni sau ni yaya (<i>quotations</i>) mai na veikabani e muria na veika e ratou gadreva na Matabose ni Veisokoyaki (<i>Maritime Safety Authority of Fiji</i>) ena vuku ni tataqomaki.

2.2 Na i vakatautauvata ni kena voli e dua na waqa e 15 ki na 17 na fiti ka taucoko na kena vakaiyayataki, e rauta tiko ni \$20,000. Qo e oka kina:

- (i) Na i yaya ni waqa kei na i yaya ni veivueti (sa volai tiko ena **iKuri 3**);
- (ii) Na waqa; kei na
- (iii) Idini.

Ia, e rawa tale ga ni kerei na veivuke me voli kina na waqa e lelevu cake.

- 2.3 Na Matanitu ena solia ga e \$10,000 vua e dua e kerekere me vakailavotaki kina na i yaya ni veivueti kei na waqa lalai. Na vo ni yaya ni waqa kei na idini me na qai volia o koya e kerekere.
- 2.4 Me na vakarautaka o koya e kerekere na i vakadinadina ni i lavo e gadrevi me vukea na kena voli e dua na waqa lailai.
- 2.5 Na i veika vakailavo tale eso e lavaki me vaka na soveyataki ni waqa, na kena vakau kei na inisua (*insure*) e sega ni okati ena veivuke qo.
- 2.6 Na fomu ni kerekere sa na tiko ena valenivolavola ni Talai Veivuke/ Valenivolavola ni Yasana/ o ira na Turaganikoro.

Na fomu ni kerekere kei na veika ena gadrevi e rawa tale ga ni laurai ena veilawa ena:

- www.fiji.gov.fj
- www.economy.gov.fj

- 2.7 O qori na veika me vakarautaki vata kei na fomu ni kerekere ka sa vakaleweni vakaoti:
- Dokete ni isau ni waqa lailai, idinicavu, kei na iyaya ni veivueti;
 - Naba ni veidigidigi kei na i Vola ni vakadinadina ni Valenivolavola ni DO/PA/Valenivolavola ni Yasana/Turaganikoro me vakadeitaka ni tiko ena koro/yanuyanu o koya e kerekere/isoqosoqo: Ena vinaka ke tiko e dua na kemu i taba ivakadinadina.
 - I Vakadinadina ni rawa ni sausaumi o koya e kerekere.
- 2.8 Na veivuke ena soli vei ira era kerekere e liu ena i wase ni veivuke ena veivanua vakarautaki.
- 2.9 Me vakaivolatara ni veisokoyaki na dauvakau waqa.
- 3.0 Na Cakacakataki ni Veivuke Vakailavo ni Matanitu**

- 3.1 E gadrevi vei koya e kerekere me vakalewena vakaoti na fomu, solia vata na veika e gadrevi ina valenivolavola ni DO/Valenivolavola ni Yasana/Turaganikoro, ni bera ni ratou vakauta ki na Valenivolavola ni Talai Veivuke.
- 3.2 Eratou sa na vakauta sara na Valenivolavola ni Talai Veivuke na i vola kerekere e ciqomi ki na Tabacakacaka ni i Lavo.
- 3.3 Eratou na qai dikeva na ivola kerekere na Tabacakacaka ni i Lavo. Ena loma ni 20 na siga, e sa na qai vakadewataki vei koya e kerekere ke sa vakadonui se sega.
- 3.4 Ena vagolei vakadodonu na i lavo ki na veikabani kevaka sa sauma na nona cau o koya sa vakadonui na nona kerekere.
- 3.5 Ena veivuke na Tabacakacaka ni Veivakatorocaketaki ena Taudaku ni Koro Lelevu kei na Tabacakacaka iTaukei ena kena veikauyaki na veivuke oqo, me rawa ni vakadeitaka tale ga na nodratou cakacaka vakasavasava na valenivolavola ni DO/ Valenivolavola ni Yasana kei Turaganikoro ena kena cakacakataki.

4.0 Vakacavacava

- 4.1 Na veivuke oqo sa okati tiko kina na i vakacavacava.

iKuri 1

No.	Maritime Islands	Revised - No of Boats
	Kadavu	
1.	Nabukelevu	2
2.	Naceva	
3.	Nakasaleka	
4.	Dravuni	
5.	Bulia	
6.	Ono	
	Mamanuca and Yasawa Islands	
7.	Yasawa, Nacula, Naviti, Waya, Viwa, Yaro, Solevu	2
8.	Beqa	1
9.	Yanuca	1
10.	Serua	1
11.	Vatulele	1
12.	Malake	1
13.	Rotuma	1
	Lomaiviti	
14.	Gau	1
15.	Batiki	1
16.	Koro	1
17.	Nairai	1
18.	Motoriki	1
19.	Makogai	1
	Lau	
20.	Cicia	1
21.	Kabara	1
22.	Lakeba	1
23.	Lomaloma	1
24.	Matuku	1
25.	Moala	1
26.	Moce	1
27.	Mualevu	1
28.	Nayau	1
29.	Namuka-i-Lau	1
30.	Oneata	1
31.	Ono-i-Lau	1
32.	Totoya	1
33.	Fulaga	1
34.	Tuvuca	1
35.	Komo	1
36.	Vatoa	1
37.	Vanuavatu	1
38.	Vanua Balavu	1
39.	Ogea	1

No.	Maritime Islands	Revised - No of Boats
	Cakaudrove	
40.	Taveuni	1
41.	Rabi	1
42.	Kioa	1
43.	Cikobia	1
	Macuata	
44.	Kia	1
45.	Mali	1
46.	Kavewa	1
	Bua	
47.	Yadua	1
Total		44

iKuri 2

Na kabani ni volitaki waqa lalai

Kabani	Naba ni Talevoni	Imeli
Lal's Fibre Glass Boat Building	9331842 9216250	lalsboat@gmail.com
Safeway Marine (Fiji Limited)	3384100 7727702	info@safeway.com.fj

Na kabani ni volitaki idinicavu

Kabani	Naba ni talevoni	Imeli
Vision Investment Limited T/A Courts (Fiji Limited)	3381333	wkoroi@courts.com.fj
Niranjan Auto Port Limited	3381555	logistics@niranjans.com
Toyota Tshusho (South Sea) Limited Fiji	9991999 3384888	jlal@asco.com.fj

iKuri 3

Na iyaya ni waqa kei na iyaya ni veivuetai

1. *Life jacket*
2. *Flare pains wessex red parachute*
3. *Flare pains wessex red handheld*
4. *Flare pains wessex orange smoke*
5. *Flare container*
6. *Fire extinguisher (1 kg)*
7. *Sand anchor*
8. *Anchor reel*
9. *Chain galvanized*
10. *Shackle bow*
11. *Thimble*
12. *Rope polythene*
13. *Torch dive master underwater*
14. *Mirror – signalling*
15. *Oar timber & plastic*
16. *Safety V sheet; and*
17. *First aid kit basic*